

การเสริมพลังธุรกิจเพื่อชุมชน (CBMC) ในจังหวัดน่าน ด้วยทุนชุมชนและหลักพุทธธรรม

Empowering Nan's Community Businesses: A CBMC Approach with Community Capital and Buddhist Wisdom

¹ชรินทร์ ตาชม, ²สิทธิธัช นิตกุลเกษมศักดิ์, ³ธิษัมพร กองสอน,

⁴เบญจมาศ หงษ์ห้า, ⁵อภิสิทธิ์ ลัมยศ และ ⁶สุเรียน วงศ์เป็ง

¹Charatsanone Tachom, ²Sitthithat Nitikulkesomsak, ³Thikamporn Kongson,

⁴Benjamas Hongha, ⁵Aphisit Lamyot and ⁶Surian Wongpeng

^{1,2}วิทยาลัยชุมชนน่าน, ประเทศไทย

³บริษัท ประชาธิปไตยสามัคคี น่าน (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด, ประเทศไทย

⁴โรงเรียนพุทธโกศลวิทยา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ประเทศไทย

⁵นักวิจัยอิสระ, ประเทศไทย

⁶เครือข่ายแผนธุรกิจเพื่อชุมชน (CBMC), ประเทศไทย

¹²Nan Community College, Thailand

³Pracharath Rak Samakkhi Nan Company Limited (Social Enterprise), Thailand

⁴Phutthakosai Witthaya School, National Office of Buddhism, Thailand

⁵Independent Researcher, Thailand

⁶Community Business Plan Network (CBMC), Thailand

¹Corresponding Author's E-mail: charachnan_t@nancc.ac.th

¹Tel. 095-695-6391

Received December 5, 2025; Revised December 25, 2025; Accepted December 25, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินศักยภาพการใช้เครื่องมือแผนธุรกิจเพื่อชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่าน 2) เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการนำแผนธุรกิจชุมชนไปสู่การสร้างรายได้ร่วมกับเครือข่ายภาคี และ 3) เพื่อสังเคราะห์ชุดความรู้และนวัตกรรมการใช้แพลตฟอร์ม CBMC ต้นแบบเพื่อการสร้างชุมชนพึ่งตนเอง เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ร่วมกับการประเมินแบบเสริมพลัง (Empowerment Evaluation: EE) กลุ่มเป้าหมายคือผู้ประกอบการชุมชนและเครือข่ายจำนวน 10 แผนธุรกิจในพื้นที่จังหวัดน่าน ใช้เครื่องมือหลัก ได้แก่ CBMC โมเดลธุรกิจ 9 ช่อง แผนปฏิบัติการ 5 ช่อง การสะท้อนผลด้วย “กระจก 4 บาน” และแบบประเมินระดับการเรียนรู้และการเสริมพลังด้วยมาตรวัด Likert Scale

ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้าร่วมมีระดับการเรียนรู้ ความมั่นใจในการใช้เครื่องมือ CBMC และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูงถึงสูงมาก (ค่าเฉลี่ย 4.10–4.40) เกิดการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และสามารถนำแผนธุรกิจไปใช้ได้จริง นอกจากนี้ การบูรณาการ CBMC กับทุนชุมชน 3 มิติ (ทุนข้อ 7–8–9) และหลักพุทธธรรม อาทิ อัตตาหิ อัตตโน นาโถ อิทธิบาท 4 และสังคหวัตถุ 4 ส่งผลให้เกิดโมเดลธุรกิจชุมชนพึ่งตนเองที่เติบโตอย่างพอดี ไม่เบียดเบียน และ

ยังยืน งานวิจัยนี้สะท้อนว่า CBMC มิได้เป็นเพียงเครื่องมือทางธุรกิจ หากแต่เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมพลังภายใน เชื่อมโยงคุณธรรม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจฐานรากของจังหวัดน่านอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: การเสริมพลัง; ทุนชุมชน; หลักพุทธธรรม

Abstract

The purpose of this research article was to present the results of empowering community businesses through the application of the Community Business Model Canvas (CBMC) in Nan Province. The specific objectives were to (1) evaluate the potential of CBMC implementation in the local context, (2) develop the capacity of change agents to transform community business plans into income-generating activities in collaboration with partner networks, and (3) synthesize knowledge and innovative practices in using the CBMC platform as a prototype for self-reliant communities. This study employed a Participatory Action Research (PAR) approach combined with Empowerment Evaluation (EE). The participants consisted of 10 community business plans and networks across three geographical zones of Nan Province. The main research instruments included the CBMC framework, consisting of nine business model components and five operational planning components, reflective learning through the “Four Mirrors” technique, and empowerment assessment using a five-point Likert scale to measure learning outcomes, participation, and perceived impacts.

The research revealed that: the CBMC process significantly enhanced participants’ self-efficacy, learning, and ownership at high to very high levels, with mean scores ranging from 4.10 to 4.40. Participants demonstrated improved abilities to apply CBMC independently, reduce household expenses, increase income, and implement community business plans in real contexts. In addition, the integration of CBMC with three dimensions of community capital—self-reliance, network collaboration, and financial capital—together with applied Buddhist principles, including Atta hi attano natho, the Four Bases of Success (Iddhipada), and the Four Principles of Social Harmony (Sangahavatthu), contributed to the development of an ethically grounded and sustainable community business model. The findings suggest that CBMC functions not only as a business planning tool but also as an empowering learning process that links morality, cultural identity, and the grassroots creative economy in Nan Province.

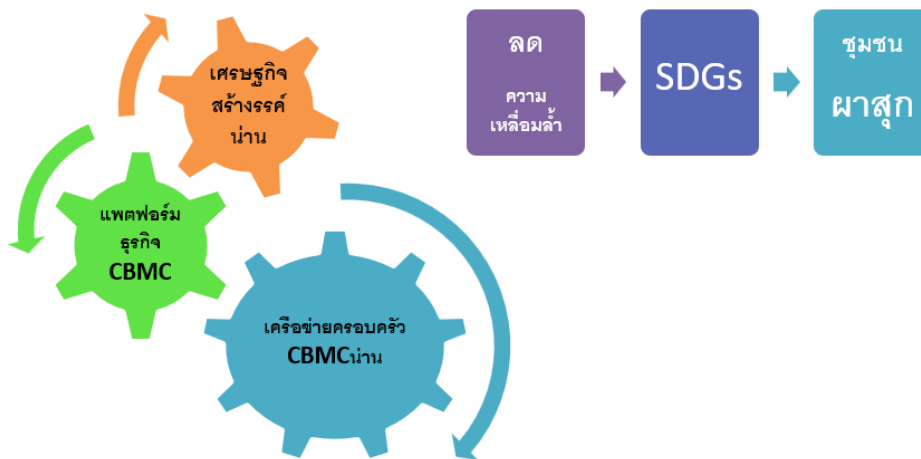
Keywords: Empowering; Community Capital; Buddhist Wisdom

บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและความเข้มแข็งของชุมชนถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของการพัฒนาประเทศในระยะยาว เนื่องจากความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมจำเป็นต้องเริ่มจากระดับครัวเรือนและชุมชนท้องถิ่น การเสริมสร้างศักยภาพให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ จึงเป็นกลไกหลักในการลดความเหลื่อมล้ำ สร้างรายได้ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน (สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,

2564) จังหวัดน่านเป็นพื้นที่ที่มีทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นสูง อย่างไรก็ตามชุมชนจำนวนมากยังเผชิญปัญหาหนี้สินครัวเรือน ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ สินค้าล้นตลาด และการรวมกลุ่มอาชีพที่ไม่เข้มแข็ง โดยข้อมูลสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดน่าน (2564) ระบุว่า จากวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนจำนวน 1,277 แห่ง มีการต่อทะเบียนเพียง 701 แห่ง สะท้อนถึงข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการ การตลาด และการพัฒนาโมเดลธุรกิจที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ แนวคิดการพัฒนาธุรกิจชุมชนสมัยใหม่จึงไม่อาจยึด “เงินทุน” เป็นตัวตั้งเพียงอย่างเดียว แต่จำเป็นต้องใช้ “ทุนชุมชน” เป็นฐานในการพัฒนา อันประกอบด้วยทุนธรรมชาติ ทุนทางสังคม ทุนภูมิปัญญา และทุนมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เศรษฐกิจชีวภาพ-หมุนเวียน-สีเขียว (BCG Model) และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) (OECD, 2018; กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2564) Community Business Model Canvas (CBMC) เป็นเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นเพื่อช่วยให้ชุมชนสามารถออกแบบธุรกิจได้อย่างเป็นระบบ เข้าใจง่าย และสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น โดยเน้นการใช้ทุนข้อ 7 (สมอง-สองมือ-ภูมิปัญญา) ทุนข้อ 8 (เครือข่ายภาคี) และทุนข้อ 9 (ทุนทางการเงิน) ควบคู่กับกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งช่วยเสริมพลัง (empowerment) ให้ผู้ประกอบการเกิดความเชื่อมั่นในการจัดการธุรกิจด้วยตนเอง ดังนั้น การศึกษาการใช้แผนธุรกิจเพื่อชุมชน (Community Business Model Canvas: CBMC) ในพื้นที่จังหวัดน่านจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งในเชิงการพัฒนาองค์ความรู้ การประเมินผลลัพธ์เชิงประจักษ์ และการสังเคราะห์แนวทางการเสริมพลังธุรกิจชุมชนที่สามารถนำไปขยายผลสู่พื้นที่อื่นได้ อันจะนำไปสู่การยกระดับเศรษฐกิจฐานรากและการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัยครั้งนี้มุ่งประเมินศักยภาพการใช้แผนธุรกิจเพื่อชุมชน (Community Business Model Canvas: CBMC) ในพื้นที่จังหวัดน่าน ควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการนำแผนธุรกิจชุมชนไปสู่การสร้างรายได้ร่วมกับเครือข่าย และการสังเคราะห์ชุดความรู้รวมถึงนวัตกรรมการใช้แพลตฟอร์ม CBMC เพื่อพัฒนาเป็นต้นแบบชุมชนพึ่งตนเอง โดยใช้กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ร่วมกับการประเมินแบบเสริมพลัง (Empowerment Evaluation: EE) เครื่องมือหลักในการวิจัยประกอบด้วย โมเดลธุรกิจ 9 ช่อง และแผนปฏิบัติการ 5 ช่อง หรือ “แผนลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ขยายกิจการ” เครื่องมือสะท้อนคิด ได้แก่ กระดาษ 4 บาน และแนวคิดสุจิตูลี (หัวใจนักปราชญ์) เพื่อการไตร่ตรองและพัฒนาตนเอง รวมถึงแบบประเมินเสริมพลังในรูปแบบมาตรประมาณค่า (Likert Scale) เพื่อวัดระดับการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น กระบวนการดำเนินงานเน้นการพัฒนากลไกและระบบบริหารจัดการข้อมูลแผนธุรกิจชุมชน CBMC จังหวัดน่าน การเสริมสร้างพลังพหุปัญญาและเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน องค์กรชุมชน และประชาชนในพื้นที่ ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยมีขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การจัดเวทีพัฒนาศักยภาพด้วยเครื่องมือ CBMC และเทคนิคพี่เลี้ยง CBMC 7 ข้อ การคัดเลือกแผนธุรกิจชุมชนต้นแบบจำนวน 10 แผนจาก 3 โซนของจังหวัดน่านเพื่อถอดองค์ความรู้เชิงลึก การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อออกแบบและทดสอบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ (Prototype) พร้อมจัดทำเกณฑ์คุณภาพสินค้า CBMC น่าน 10 ข้อที่ชุมชนกำหนดเอง และการติดตามประเมินผลด้วยแบบประเมินเสริมพลังและเวทีสะท้อนผลผ่านกระบวนการกระดาษ 4 บาน ณ คลินิก CBMC น่าน กาดจ๊องขาว สามารถอธิบายดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิด การใช้ Platform Community Business Model Canvas ของชุมชนพึ่งตนเองพื้นที่ จ.น่าน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินศักยภาพการใช้ Community Business Model Canvas : CBMC พื้นที่จังหวัดน่าน
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้นำการเปลี่ยนแปลงนำแผนธุรกิจชุมชนสู่การสร้างรายร่วมกับเครือข่าย
3. เพื่อสังเคราะห์ชุดความรู้และนวัตกรรมการใช้แพลตฟอร์มCBMCต้นแบบชุมชนพึ่งตนเอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยใช้แนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ร่วมกับการประเมินแบบเสริมพลัง (Empowerment Evaluation: EE) เครื่องมือหลักประกอบด้วย (1) แบบประเมินการเสริมพลังด้วยมาตรวัด Likert Scale 5 ระดับ ครอบคลุมมิติการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และผลลัพธ์ (2) เวทีสะท้อนผล “กระจก 4 บาน” และ (3) การถอดบทเรียนเชิงคุณภาพจากกิจกรรมวิจัยเชิงปฏิบัติการ ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงเข้ม

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในจังหวัดน่านที่เข้าร่วมกระบวนการพัฒนาแผนธุรกิจชุมชนด้วย CBMC ในปี พ.ศ. 2566 กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้เกณฑ์ ได้แก่ (1) เป็นเจ้าของหรือผู้รับผิดชอบแผนธุรกิจชุมชน (2) เข้าร่วมกิจกรรม CBMC อย่างต่อเนื่อง และ (3) มีความพร้อมในการสะท้อนผลการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ ผลการคัดเลือกได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 แผนธุรกิจ จาก 3 โซนพื้นที่ของจังหวัดน่าน (เหนือ กลาง และใต้)

เครื่องมือหลักของ CBMC ที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. โมเดลธุรกิจ 9 ช่อง (Business Model) และ แผนปฏิบัติการ 5 ช่อง (Operation Plan) เรียกว่า "แผนลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ขยายกิจการ"
2. กระจก 4 บาน และ สัจปฐิ (หัวใจนักปราชญ์) เพื่อการไตร่ตรองและพัฒนาตนเอง
3. การประเมินแบบเสริมพลัง (Likert Scale) เพื่อวัดระดับการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

แนวทางและขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. การดำเนินงาน

- 1.1 พัฒนากลไกและกระบวนการบริหารจัดการข้อมูลแผนธุรกิจชุมชน CBMC จ.น่าน
- 1.2 เสริมสร้างพลังพหุปัญญา เครือข่ายการประสานงานและการทำงานร่วมกันของฝ่ายราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน และประชาชนในท้องถิ่น ในการพัฒนาการใช้แพลตฟอร์ม CBMC

1.3 สานพลังเสริมศักยภาพกระบวนการเรียนรู้ของทีมบริหารข้อมูล เครือข่าย และริเริ่มในชุมชน

1.4 สร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

2. ขั้นตอนการดำเนินงานที่สำคัญ

2.1 **เวทีพัฒนาศักยภาพ:** ใช้เครื่องมือ CBMC และการประเมินตนเองด้วยเทคนิคพีเลี้ยง CBMC 7 ข้อ

2.2 **การคัดเลือกต้นแบบ:** คัดเลือก 10 แผนธุรกิจหลัก (จาก 3 โซน) เพื่อถอดองค์ความรู้เชิงลึก

2.3 **วิจัยเชิงปฏิบัติการ (กิจกรรม 4):** ร่วมกันออกแบบและทดสอบ **ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ (Prototype)** และสร้าง **"เกณฑ์คุณภาพสินค้า CBMC น่าน 10 ข้อ"** ที่ชุมชนกำหนดเอง

2.4 **การติดตามประเมินผล:** ใช้แบบประเมินเสริมพลังและเวทีสะท้อนผล "กระຈก 4 บาน" ณ คลินิก CBMC น่าน กาดจ้องขาว

ผลการวิจัย

ผลการประเมินเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง 10 แผนธุรกิจ พบว่าผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปี จำนวน 6 คน (60%) และมากกว่า 50 ปี จำนวน 4 คน (40%) ผลการประเมินการเรียนรู้และการเสริมพลังด้วยมาตรวัด Likert Scale (1-5) แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการมีระดับความรู้ ทักษะ และความเชื่อมั่นในการใช้ CBMC ในระดับสูงมาก ($\bar{x} = 4.40$, $SD \approx 0.50$) ขณะที่มิติการมีส่วนร่วมและผลลัพธ์ด้านการลดรายจ่ายหรือเพิ่มรายได้อยู่ในระดับสูงถึงสูงมาก ($\bar{x} = 4.10-4.20$) สะท้อนให้เห็นว่า CBMC เป็นเครื่องมือที่สามารถนำไปใช้ได้จริงและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมและทัศนคติของผู้ประกอบการอย่างเป็นรูปธรรม

ตารางที่ 1 แสดงโซนที่ตั้งของแผนธุรกิจเพื่อชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่าน

ลำดับ	ชื่อแผนธุรกิจ/ผลิตภัณฑ์	โซนที่ตั้งของจังหวัดน่าน
1	พริกไทยหลากสีอัญมณีน่านใต้	ใต้
2	เป้าฮื้อน้ำจืดสีทอง	กลาง
3	LueMix ผสานทุกความต้องการเครื่องนุ่งห่มฯ	เหนือ
4	Bee Foret น้ำผึ้งรักษ์ป่าบ้านฟ้า	กลาง
5	ปางเฮิร์ป (บ้านปางเฮิร์ป)	ใต้
6	เกษตรอินทรีย์วิถีอัญมณีน่านใต้	ใต้
7	ครัวหะหมู Shared Kitchen (คุ้มเล็กเทพมาลา)	กลาง
8	สวนสมเกียรติมีดีเมืองงา	กลาง
9	ชาใบหม่อนและผลิตภัณฑ์ชาอินทรีย์เพื่อสุขภาพ	เหนือ
10	ม่อนหินแก้ว Walk Cardio (สวนผักสร้างสรรค์)	กลาง

ผลการประเมินการเรียนรู้และการเสริมพลัง (Quantitative Evaluation) ยืนยันว่าโครงการประสบความสำเร็จอย่างสูงในการสร้างความมั่นใจ (Self-Efficacy) และการมีส่วนร่วม (Ownership) ในระดับสูงมาก (ระดับ 3.50–5.00)

ตารางที่ 2 แสดงผลการเรียนรู้และการเสริมพลังของแผนธุรกิจเพื่อชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่าน

มิติการประเมิน	หัวข้อการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (x̄)	ระดับผลการประเมิน
การเรียนรู้และการเสริมพลัง	ฉันได้รับความรู้/ทักษะใหม่เกี่ยวกับการทำธุรกิจชุมชน	4.40	สูงมาก
	ฉันมั่นใจว่าสามารถนำเครื่องมือ CBMC ไปใช้ได้ด้วยตนเอง	4.40	สูงมาก
การมีส่วนร่วม	ฉันมีส่วนร่วมในการประชุม วางแผน หรือกิจกรรมของ CBMC	4.40	สูงมาก
	ฉันรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม (ownership) ในการขับเคลื่อนโครงการ	4.10	สูง
ผลลัพธ์	ครอบครัว/กลุ่มของฉันสามารถลดรายจ่ายหรือเพิ่มรายได้จาก CBMC	4.10	สูง
	แผนธุรกิจที่ทำร่วมกันสามารถนำไปใช้ได้จริง	4.20	สูง

การวิเคราะห์ผลลัพธ์เชิงประจักษ์จากทุนชุมชน 3 มิติ

แก่นสำคัญของ CBMC คือการใช้ประโยชน์จาก "ทุน 3 มิติ" (ข้อ 7> 8>9) ซึ่งเป็นหัวใจในการขับเคลื่อนธุรกิจให้เติบโตอย่างยั่งยืน

1. ทุนข้อ 7: การพึ่งพาตนเองและภูมิปัญญา (ทำเองได้ ใช้ธรรมชาติ 1 สมอง 2 มือ)

ผู้ประกอบการใช้ทุนข้อ 7 ในการสร้างเสน่ห์ (Charm) ให้ผลิตภัณฑ์อย่างโดดเด่น:

1.1 ความประณีตและการคัดสรร: ผู้ประกอบการดูแลและคัดสรร พริกไทยหลากสี ด้วยมือทุกเม็ด

1.2 การใช้ทรัพยากรท้องถิ่น: การทำปุ๋ยหมักคุณภาพสูงโดยใช้วัตถุดิบในชุมชน และการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเก็บ น้ำผึ้งโพรงป่า

1.3 นวัตกรรมจากหนึ่งสมองสองมือ: เป้าอื้อน้ำจืดสีทอง มีการสร้างบ่อเลี้ยงเอง และใช้ระบบน้ำวน (RAS) ซึ่งเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

2. ทุนข้อ 8: พลังของเครือข่ายและการสนับสนุนจากภาคี (สิ่งที่ทำลำพังไม่ได้)

ความร่วมมือกับภาคีทำให้อาชีพก้าวหน้าในด้านที่ทำเองไม่ได้:

2.1 เทคโนโลยีและนวัตกรรม: ได้รับการสนับสนุน ตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ จาก Exim Bank และองค์ความรู้ด้านการพัฒนาบรรจุภัณฑ์จากวิทยาลัยชุมชนน่าน

2.2 การตลาดและวิชาการ: มีการเชื่อมโยงกับหอการค้าจังหวัดน่าน และหน่วยงานวิจัย (วช., วว., กสศ.) รวมถึงการสร้าง Platform TBMC-NAN (LINE OA) เพื่อขยายตลาดดิจิทัล

3 ทุนข้อ 9: แหล่งที่มาและการบริหารจัดการทุนทางการเงิน (ทุนตัวเงินที่ใช้) ผู้ประกอบการเน้นการบริหารจัดการทุนอย่างมีสติและแม่นยำ:

3.1 การลงทุนอย่างจำกัด: ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เน้น "ลงทุนเท่าที่จำเป็น" และไม่ก่อหนี้ใหม่

3.2 การใช้กำไรเป็นทุน: นำผลกำไรจากการขายสินค้ากลับมาลงทุนต่อยอดเพื่อขยายกิจการ

3.3 การเข้าถึงทุนสนับสนุน: ได้รับการสนับสนุนจากโครงการและหน่วยงานรัฐ

การบูรณาการพุทธธรรมกับ “ทุนข้อ 7” ของชุมชนพึ่งตนเอง

1. **หลักการ “อตตา ทิ อุตตโน นาโถ” กับทุนข้อ 7: การพึ่งตนเอง** ทุนข้อ 7 (การพึ่งตนเอง-ภูมิปัญญา-หนึ่งสมองสองมือ) พบว่าแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องโดยตรงกับพุทธพจน์ “อตตา ทิ อุตตโน นาโถ” – *ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน* (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ซึ่งเป็นหลักธรรมสำคัญที่เน้น “พลังภายใน” ของบุคคลในการสร้างความมั่นคงและความยั่งยืนให้แก่ชีวิตและอาชีพ ในบริบทงานวิจัยนี้ ผู้ประกอบการ CBMC นำนนำหลักธรรมดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติจริง ได้แก่ การใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด การทำงานด้วยตนเองอย่างรับผิดชอบ (One Brain – Two Hands) การฝึกตนให้มีวินัย สติ และความเพียรในการผลิตสินค้าการตลาดการพึ่งพาเงินทุนและลดความเสี่ยงจากภายนอก จึงทำให้ทุนข้อ 7 ไม่ได้เป็นเพียง “การพึ่งทรัพยากร” แต่เป็น “การพึ่งพลังใจ และความเจริญภายในของผู้ประกอบการ” ซึ่งนำไปสู่ความยั่งยืนเชิงจิตวิญญาณและเศรษฐกิจไปพร้อมกัน

2. **อิทธิบาท 4: พลังขับเคลื่อนทุนข้อ 7 จากภายใน** ผลการวิจัยชี้ว่าผู้ประกอบการต้นแบบที่เติบโตอย่างเด่นชัด มักมีรูปแบบการปฏิบัติที่สอดคล้องกับ **อิทธิบาท 4** (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ได้แก่ **ฉันทะ** ความรักและศรัทธาในงานอาชีพของตนเอง **วิริยะ** ความเพียรพยายาม เช่น การทดลองผลิตซ้ำ การปิดเป้าปัญหาด้วยความอดทน **จิตตะ** ความตั้งใจใฝ่ใจ เช่น การคัดปรักไทยที่ละเม็ดโดยไม่ย่อท้อ **วิมังสา** การคิดวิเคราะห์ ทดลอง และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อิทธิบาท 4 จึงเป็น “แรงขับเคลื่อน” ที่หล่อเลี้ยงทุนข้อ 7 ทำให้ผู้ประกอบการสามารถเติบโตบนฐานความเพียร ความจริงใจ และความรับผิดชอบต่อชุมชน

3. **สังคหวัตถุ 4: รากฐานของทุนข้อ 8 (เครือข่ายภาคี)** ทุนข้อ 8 ซึ่งเป็นพลังความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก เครือข่ายเพื่อนร่วมอาชีพ และภาคีสนับสนุนต่าง ๆ สามารถขยายผลได้เพราะมีหลักธรรม **สังคหวัตถุ 4** เป็นฐานทางจริยธรรม (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ได้แก่ **ทาน** แบ่งปันความรู้ วัตถุดิบ และโอกาส **ปิยวาจา** การพูดดี สร้างพลังใจ และสื่อสารอย่างจริงใจ **อถลจกริยา** การประกอบกิจเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เช่น การร่วมพัฒนาเกณฑ์คุณภาพสินค้า **สมานัตตตา** ความเสมอภาค เคารพศักดิ์ศรีของกันและกัน หลักธรรมเหล่านี้ทำให้เครือข่ายชุมชนไม่เพียงเป็น “ความร่วมมือเชิงธุรกิจ” แต่เป็น **ความร่วมมือบนฐานคุณความดี** ทำให้ทุนข้อ 8 มีความมั่นคงและสืบเนื่องในระยะยาว

4. **ไตรสิกขา (ศีล-สมาธิ-ปัญญา): กรอบควบคุมตลาดคุณธรรม (กาดจ้องขาว)** ตลาดคุณธรรม “กาดจ้องขาว” มีบทบาทสำคัญในการรับรองมาตรฐานผู้ประกอบการ โดยมีการบูรณาการไตรสิกขา (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) อย่างชัดเจน

ศีล → ความซื่อสัตย์ โปร่งใส ไม่เอาเปรียบผู้บริโภค (หลักคุณธรรม CBMC 10 ข้อ)

สมาธิ → ความใส่ใจ ความรอบคอบ และสติในขั้นตอนการผลิต

ปัญญา → ความสามารถในการเชื่อมโยงภูมิปัญญาชุมชนกับนวัตกรรมร่วมสมัย

โมเดลตลาดคุณธรรมจึงเป็นระบบที่ช่วยให้ “สินค้ามีคุณภาพ-ผู้ประกอบการมีศีลธรรม-ชุมชนมีความเชื่อมั่น”

5. **สัปปริสธรรม 7: คุณธรรมของผู้ประกอบการที่ดี** ผลการถอดบทเรียนพบว่าผู้ประกอบการต้นแบบมีลักษณะใกล้เคียง “สัปปริสธรรม 7” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ได้แก่ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักบุคคล รู้จักชุมชน/บริษัท (สัปปริสสังคม) คุณธรรมทั้ง 7 ข้อนี้สอดคล้องกับแนวคิด “ธุรกิจไม่เบียดเบียน – เติบโตอย่างพอดี – รับผิดชอบต่อส่วนรวม” ของ CBMC

ความสัมพันธ์เชิงระบบ: ธรรมะ × CBMC × ทุน 7-8-9 การบูรณาการธรรมะเชิงปฏิบัติและทุนชุมชนเกิดเป็นระบบที่เกื้อกูลกัน จึงเกิดเป็นโมเดล “ธุรกิจพึ่งตนเอง-เติบโตบนคุณธรรม-ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก” อย่างแท้จริงในจังหวัดน่าน ดังนี้

1. ธรรมะ → สร้างวินัยภายในและทัศนคติที่ดี
2. CBMC → สร้างทักษะและแผนธุรกิจที่ชัดเจน
3. ทุน 7-8-9 → ทำให้กระบวนการนำไปใช้เกิดผลลัพธ์จริงในชุมชน

หลักคุณธรรม CBMC น่าน

"กาดจ้องขาว" ถูกพัฒนาขึ้นให้เป็นมากกว่าตลาด แต่เป็น "พื้นที่พิสูจน์คุณธรรม" ของสินค้าและผู้ประกอบการ โดยใช้ หลักคุณธรรม 10 ข้อของเครือข่าย CBMC น่าน เป็นเกณฑ์ในการรับรอง ซึ่งเป็นกลไกที่ชุมชนกำกับดูแลกันเอง สร้างความน่าเชื่อถือด้วยต้นทุนต่ำ 1. ความซื่อสัตย์ 2. ความจริงใจ 3. ความรับผิดชอบ 4. ความปลอดภัยต่อผู้บริโภค 5. ดูแลสิ่งแวดล้อม 6. ไม่เอาเปรียบ 7. ใช้ทุนตนเอง (1 สมอง 2 มือ) 8. ร่วมมือภาคี 9. โปร่งใสตรวจสอบได้ 10. ทำเพื่อชุมชนและความผาสุกส่วนรวม

การนำไปใช้ประโยชน์ต่อเนื่องและผลกระทบ

1. การนำไปใช้ประโยชน์ต่อเนื่อง

1.1 แพลตฟอร์ม TBMC-NAN: โครงการได้ออกแบบและจัดทำ LINE Official Account ชื่อ TBMC-NAN เพื่อเป็นแพลตฟอร์มกลางในการสื่อสารการตลาดดิจิทัลที่ทันสมัย และเชื่อมโยงข้อมูลกับ Application Google App Sheet เพื่อให้ผู้ประกอบการใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการและขยายตลาด

1.2 คลินิก CBMC น่าน กาดจ้องขาว: มีการจัดตั้งคลินิก ณ บ้านปางสีเสียด เพื่อเป็น แหล่งเรียนรู้ และศูนย์กลาง ในการให้คำปรึกษาและจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

1.3 ชุดการเรียนรู้คนต้นแบบ: มีการจัดทำชุดความรู้คนต้นแบบ CBMC น่าน (อย่างน้อย 3 ต้นแบบ) ในรูปแบบ อินโฟกราฟิกและคลิปสั้นไม่เกิน 3 นาที เพื่อใช้เผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้ต่อไป

2 ผลกระทบที่สำคัญจากงานวิจัย

2.1 ด้านเศรษฐกิจ: เกิดการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้จริงให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการ (ค่าเฉลี่ย 4.10) และสินค้าได้รับการยกระดับมูลค่าเพิ่มผ่านการแปรรูป

2.2 ด้านสังคมและการเสริมพลัง: ผู้ประกอบการรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้ "เครือข่ายในการเรียนรู้ที่มีความจริงใจ" และเกิดการเปลี่ยนแปลงในตนเอง เช่น ความกล้าแสดงออกและความมั่นใจ โมเดลนี้ช่วย แก้ไข ปัญหาความเดือดร้อนและยกระดับคุณภาพชีวิต ของประชาชน

2.3 ด้านสิ่งแวดล้อม (BCG/SDGs): ผลผลิตที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับแนวทาง BCG Model และเป้าหมาย SDGs โดยเฉพาะการเน้นการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและการใช้ทุนทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า (ทุนข้อ 7)

2.4 ด้านนโยบาย: นำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการขยายผลโมเดล "ตลาดคุณธรรม" และการบรรจุ CBMC เป็นหลักสูตรพัฒนาผู้นำชุมชนอย่างเป็นระบบ

แผนธุรกิจต้นแบบและเกณฑ์คุณภาพ (Prototypes and Moral Criteria)

โครงการได้คัดเลือกแผนธุรกิจต้นแบบ 3 แผน จาก 3 โซน (เหนือ กลาง ใต้) เพื่อพัฒนาศักยภาพเชิงลึกและสร้างองค์ความรู้

ตารางที่ 3 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 3 แผน จาก 10 แผนCBMC ที่ร่วมโครงการ

แผนธุรกิจต้นแบบ	ผู้รับผิดชอบ	จุดเด่น (เสน่ห์ข้อ 1) และการพัฒนา
โซนเหนือ: LueMix (ผ้าทอไทลื้อ)	นางรพินพร หาญยุทธ	นำเอกลักษณ์ผ้าไทลื้อมาผสมผสานกับแฟชั่นร่วมสมัย พัฒนาคอลเลกชันและของที่ระลึก DIY จากเศษผ้าเหลือใช้ โดยใช้แรงงานนอกระบบให้เกิดความภาคภูมิใจ
โซนกลาง: เป้าชื่อน้ำจืดสีทอง	นายประกอบกิจ ก่ออิสสระ	เนื้อนุ่ม หวานละมุน โปรตีนสูง พัฒนาและทดลองเมนูใหม่ร่วมกับเชฟ (เช่น อบชีส, แกงคั่ว) และนำเสนอโมเดล BCG ครบวงจร (ใช้เปลือกหอยทำดินปลูก ใช้ปุ๋ยจากน้ำเลี้ยงหอย)
โซนใต้: พริกไทยอัญมณีแห่งน่านใต้	นางขวัญเรือน ใจดอนมูล	พริกไทยหลากหลายสีปลอดสาร คัดด้วยมือทุกเม็ด พัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้ทันสมัยด้วยงานหัตถกรรม DIY จากผ้าเหลือใช้ เพื่อเพิ่มมูลค่า และเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยววิถีน่านใต้

ตารางที่ 4 เสน่ห์ที่โดดเด่นของแผนธุรกิจ/ผลิตภัณฑ์ชุมชน จาก 10 แผนCBMC ที่ร่วมโครงการ

แผนธุรกิจ/ผลิตภัณฑ์	เสน่ห์ที่โดดเด่น
พริกไทยหลากหลายอัญมณีแห่งน่านใต้	ปลอดสาร, กลิ่นหอม, รสเข้มข้น, คัดด้วยมือทุกเม็ด
สวนสมเกียรติมีดีเมืองจัง	มะม่วงแผ่นอบแห้ง และผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูป
Bee Foret น้ำผึ้งรักษำบ้านฟ้า	บริสุทธิ์จากธรรมชาติ, กลิ่นและรสมีเอกลักษณ์, สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่น
เป้าชื่อน้ำจืดสีทอง	เนื้อนุ่ม หวาน, โปรตีนสูง ไขมันต่ำ, เลี้ยงในระบบน้ำวน (RAS) เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
ครัวชุมชน Shared Kitchen	บริการคุณภาพดี, ใช้วัตถุดิบสร้างสรรค์, เป็นพื้นที่แบ่งปัน (คุ้มเล็กเทพมาลา)
มอนหินแก้ว Walk Cardio	สวนฝึกสร้างสรรค์และสมุนไพร, ปลูกแบบเกษตรอินทรีย์
LueMix	นำเอกลักษณ์ผ้าทอไทลื้อมาผสมผสานกับดีไซน์ร่วมสมัย
ปางเอิร์ป (บ้านปางเอิร์ป)	แปรรูป "กระชายดอย" เป็นผลิตภัณฑ์หลากหลาย (ชา, คราฟต์โซดา, กัมมีเยลลี่)
เกษตรอินทรีย์วิถีน่านใต้	ปลูกแบบอินทรีย์, มีใบรับรองมาตรฐาน, สดใหม่ ใส่ใจสิ่งแวดล้อม
ชาใบหม่อนและชาอินทรีย์	ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพที่ปลูกในระบบเกษตรอินทรีย์

เกณฑ์คุณภาพสินค้า CBMC น่าน 10 ข้อ โดยเครือข่ายCBMC น่าน

ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (กิจกรรม 4) ได้มีการร่วมกันออกแบบ "เกณฑ์คุณภาพสินค้า CBMC น่าน 10 ข้อ" ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ชุมชนทำเองได้และใช้รับรองคุณภาพสินค้าใน "ภาคีจังหวัด"

1. ใช้ของดีที่มีในท้องถิ่นให้คุ้มค่า: เน้นการใช้ทรัพยากรชุมชนให้มากที่สุดเพื่อลดการซื้อจากภายนอก
2. สินค้ามีเสน่ห์ เล่าเรื่องของเรา: สินค้าต้องมีเรื่องราวและเอกลักษณ์ที่สะท้อนความเป็นชุมชน
3. ใส่ใจสิ่งแวดล้อม: เริ่มที่วัตถุดิบ กระบวนการผลิต และบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
4. คุณภาพต้องดีสม่ำเสมอ: มีการกำหนดมาตรฐาน ขนาด สี กลิ่น รสชาติ และมีการทดสอบกันเองในกลุ่ม
5. ข้อมูลความต้องการจากการถามลูกค้า: นำคำแนะนำจากลูกค้ามาปรับปรุงสินค้า
6. ทำสินค้าให้ปลอดภัยไว้ก่อน: สินค้าต้องสะอาด ปรุงสุกสุกสะอาด ไม่ก่อให้เกิดอาการแพ้
7. บอกลูกค้าว่าทำอะไรบ้าง: บันทึกกระบวนการผลิตและวัตถุดิบเพื่อให้ลูกค้าเห็นความตั้งใจ

8. สินค้าของเรามี “ตรารับรองชุมชน”: สร้างตราสัญลักษณ์ CBMC น่าน เพื่อให้ลูกค้ามั่นใจในคุณภาพที่ตรวจสอบกันเอง
9. ทุกคนในชุมชนช่วยกันดูแล: ชวนคนในชุมชนมาตรวจสอบคุณภาพและให้คำแนะนำที่ดีต่อกัน
10. เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ต่อยอดไปเรื่อย ๆ: ไม่หยุดพัฒนา และนำเทคนิคใหม่ๆ มาปรับใช้เสมอ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยยืนยันว่า CBMC เป็นเครื่องมือที่ช่วยเสริมพลังผู้ประกอบการชุมชนโดยอาศัยทุนชุมชน 3 มิติ (ทุนข้อ 7>8>9) เป็นฐานสำคัญ ทุนข้อ 7 ช่วยสร้างความมั่นใจในการพึ่งตนเอง สอดคล้องกับหลัก “อตุตทา หิ อตุตโน นาโถ” ที่เน้นพลังภายในของบุคคล (พระธรรมปิฎก, 2561) ขณะที่ทุนข้อ 8 สะท้อนบทบาทของเครือข่ายและความร่วมมือบนฐานคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดสังคหวัตถุ 4 และภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง (Bass & Avolio, 1993) ส่วนทุนข้อ 9 แสดงให้เห็นการบริหารจัดการเงินอย่างพอดีตามแนวคิด เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ (พระพรหมคุณาภรณ์, 2557) เมื่อพิจารณาตามวัตถุประสงค์การวิจัยทั้งสามข้อ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า CBMC ไม่เพียงประเมินศักยภาพการใช้เครื่องมือได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังช่วยพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง และก่อให้เกิดองค์ความรู้เชิงนวัตกรรมด้านแพลตฟอร์มชุมชนพึ่งตนเองที่สามารถขยายผลได้ในระดับจังหวัด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์เพื่อการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง

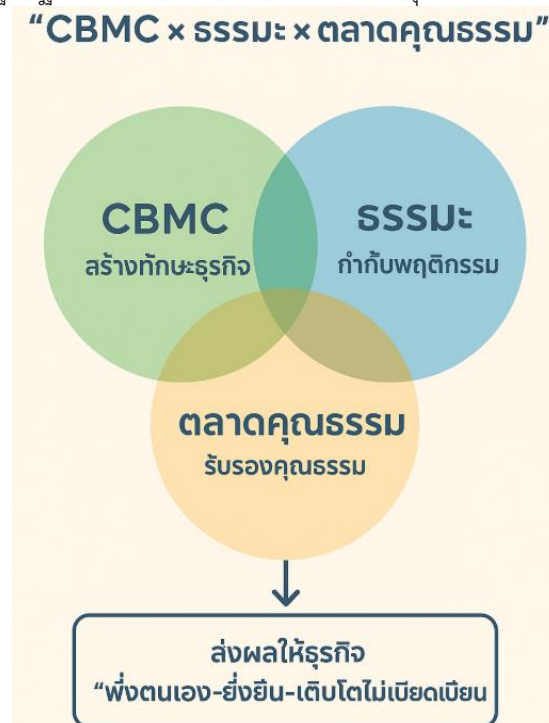
1. การพัฒนาทักษะเชิงลึก (Re-skill/Up-skill): ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในหัวข้อเร่งด่วนตามความต้องการของผู้ประกอบการ: การตลาดออนไลน์ผ่าน TIKTOK เพื่อเข้าถึงกลุ่มลูกค้าใหม่ การบริหารการเงินสำหรับธุรกิจชุมชน เพื่อสร้างความมั่นคง การออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญ
2. การจัดตั้งคลินิก CBMC น่านให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้: พัฒนา "คลินิก CBMC น่าน กาดจ๊องขาว" ให้เป็นพื้นที่กลางการเรียนรู้และให้คำปรึกษาแก่ผู้ประกอบการในจังหวัดน่านอย่างเป็นทางการและต่อเนื่อง

3. การขยายผลตลาดคุณธรรม: ขยายโมเดล "กาดจ๊องขาว" และระบบรับรองคุณธรรม CBMC 10 ข้อ ไปสู่ทุกอำเภอของน่าน และเชื่อมโยงกับตลาดออนไลน์ TBMC-NAN เพื่อขยายสู่ตลาดภูมิภาค

จากผลการวิจัยเห็นควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำ Community Business Model Canvas (CBMC) ไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้นำและธุรกิจชุมชนอย่างเป็นระบบ โดยบูรณาการกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมควบคู่กับการเสริมสร้างเครือข่ายภาคีบนฐานคุณธรรมและการพึ่งตนเองตามหลักพุทธธรรม ทั้งนี้ควรสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้และตลาดคุณธรรมของชุมชนให้เป็นกลไกกลางในการถ่ายทอดองค์ความรู้รับรองคุณภาพ และสร้างความเชื่อมั่นแก่สังคม พร้อมทั้งส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในบริบทพื้นที่อื่น เพื่อขยายผลรูปแบบการพัฒนาธุรกิจชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนในระดับนโยบายและการปฏิบัติต่อไป

องค์ความรู้

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากที่เน้นความยั่งยืนบนหลักคุณธรรม สามารถอธิบายด้วยแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 โมเดล “CBMC × ธรรมะ × ตลาดคุณธรรม”

ธรรมะ : ทำหน้าที่ กำกับพฤติกรรม โดยผู้ประกอบการใช้หลักธรรมะเชิงปฏิบัติ เช่น อิทธิบาท 4 (ความเพียร) และ สังคหวัตถุ 4 (ความเสมอภาคและการทำประโยชน์) ในการสร้างแรงผลักดันภายในและความรับผิดชอบ

CBMC: ทำหน้าที่ สร้างทักษะธุรกิจ โดยใช้ชุดเครื่องมือ (9 ข้อ, 5 ช่อง, กระจก 4 บาน) เพื่อให้ผู้ประกอบการ “คิดเป็น-ทำเป็น-พึ่งตนเองเป็น”

กาดจ้องขาว (ตลาดคุณธรรม): ทำหน้าที่ รับรองคุณธรรม โดยใช้เกณฑ์ 10 ข้อ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภค

ผลที่เกิดขึ้น: ส่งผลให้ธุรกิจ “พึ่งตนเอง-ยั่งยืน-เติบโตไม่เบียดเบียน”

สรุป

การวิจัยนี้ค้นพบผลสำคัญที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทั้งสามประการ ประการแรก Community Business Model Canvas (CBMC) เป็นเครื่องมือที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนจังหวัดน่าน ผู้ประกอบการมีความเข้าใจและความเชื่อมั่นในการใช้สูง ช่วยปรับกรอบคิดจากการพึ่งทุนภายนอกสู่การใช้ทุนชุมชนและการพึ่งตนเองอย่างเป็นระบบ ประการที่สอง กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมช่วยพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้สามารถนำแผนธุรกิจชุมชนไปใช้ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายภาคีได้จริง เกิดพลังในระดับบุคคล ครอบครัว และกลุ่มอาชีพ โดยมีเครือข่าย CBMC และพื้นที่เรียนรู้เป็นกลไกสำคัญ ประการที่สาม การสังเคราะห์องค์ความรู้และนวัตกรรมแพลตฟอร์ม CBMC ทำให้เกิดต้นแบบชุมชนพึ่งตนเองที่บูรณาการเครื่องมือธุรกิจ ทุนชุมชน และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบ ผลการวิจัยชี้ว่า CBMC ไม่ใช่เพียงเครื่องมือธุรกิจ แต่เป็นกระบวนการสร้างเศรษฐกิจฐานรากบนคุณธรรม ความพอดี และการ

พึ่งตนเอง สามารถขยายผลเชิงนโยบายได้อย่างยั่งยืน พร้อมส่งเสริมการเรียนรู้ การสื่อสารดิจิทัล และการเติบโตของเครือข่ายภาคี สะท้อนเอกลักษณ์จังหวัดน่านที่ผสมผสานวัฒนธรรม ธรรมะ และเศรษฐกิจสร้างสรรค์เข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน

เอกสารอ้างอิง

- เครือข่ายคนน่านจัดการตนเอง. (2566). *แผนพัฒนาภาคประชาชนและประชาสังคมจังหวัดน่าน พ.ศ. 2566–2570*. น่าน: เครือข่ายคนน่านจัดการตนเอง.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2561). *พุทธธรรม (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2557). *เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). *รายงานความก้าวหน้าการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย (SDGs Progress Report)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดน่าน. (2564). *รายงานสถานการณ์วิสาหกิจชุมชนจังหวัดน่าน*. น่าน: สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดน่าน.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1993). Transformational leadership and organizational culture. *Public Administration Quarterly*. 17(1), 112–121.